

CAPUT II

I.—Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi Hierosolymam simul cum Barnaba, assumpto et Tito.

Exequitur institutam narrationem, id semper studens, ut e rebus a se gestis, et e suae vitae omni cursu demonstret, neque se didicisse Evangelium ab homine, neque apud Judaeos aliquid dixisse aut fecisse, ex quo intelligi posset sentire ipsum servandam esse legem Mosaycam. DEINDE, inquit, POST ANNOS QUATUORDECIM ITERUM ASCENDI HIEROSOLYMA SIMUL CUM BARNABA. Quaerat aliquis quo ab initio hi quatuordecim numerentur anni: a conversione Pauli, an a primo ipsius ad Hierosolymas adventu? Hieronymo ab hoc videtur, quem in eo nonnulli sequuntur, sed plerisque a conversione placet, quod et verius esse ex iis, quae postea dicemus, constabit. Sed major quaestio est, utrum hic Pauli in Judaeam adventus sit is, cuius Lucas in decimo quinto libri Actorum meminit (1), cum Antiochenes ipsum atque Barnabam Hierosolymam miserunt ad consulendum Apostolos super quaestione de cessatione legalium. Atque ut ea quaestio melius explicitur, debet adverti in Actis Apostolicis dici quater Hierosolymam venisse Paulum: semel a conversione sua anno tertio, quando Damasco profugit Judaeorum insidias vitandi causa, de quo Lucas in nono (2). Iterum cum grandi pecunia, quam Ecclesia Antiochae subsidio misit Ecclesiis Judaeae, famis, quae sub Claudio accidit, tempore, de qua fit mentio in undecimo (3). Tertio consulturus Apostolos de quaestione

(1) Act. xv. (2) Act. ix. (3) Act. xi.

legalium, quando ipsum atque Barnabam iidem Antiochenes miserunt ut dicitur in decimo quinto (1). Quarto, tandem, cum illi in templo, una cum aliis oranti, Judaeorum quorundam ipsi inimicorum artibus excitato tumultu, manus injectae sunt, quomodo scribitur in vicesimo primo (2). Ergo quaeritur, quod hic scribit quatuordecim exactis annis ascendisse Hierosolymam simul cum Barnaba, is ascensus ad quem horum quatuor pertineat, aut utrum ad eos omnino pertineat. Et satis constat neque ad primum, neque ad ultimum pertinere: de tertio quando ascendit consulturus Apostolos est controversia. Nam Theodoreetus ad hunc pertinere censem, cujus sententiae et alios olim fuisse Hieronymus scribit, et nunc nonnullos esse constat. At Chrysostomus contra hunc ascensum alium arbitratur ab illo esse, de quo in decimo quinto capite scribitur. Cui ego sententiae non dubito quin omnes assensuri sint, qui modo, quae hic Paulus cum illis, quae in decimo quinto scribit Lucas, exakte contulerint. Primum enim ibi dicuntur missi ab Ecclesia Antiocheni, hic dicuntur venisse Spiritus Sancti admonitu: deinde ibi res acta dicitur in publico Ecclesiae concilio: hic Paulus scribit seorsim et privatim rem contulisse cum Petro et cum nonnullis aliis Apostolis. Praeterea ibi quaestio de cessatione legalium publice proposita dicitur, hic nullius propositae quaestiones mentio fit. Ad haec, ibi quaestio proposita concilii Apostolorum decreto legitur definita, definitioque litteris consignata missa Antiochiae: hic nec definitionis, neque ullius decreti, neque litterarum Paulus neminit, sine dubio mentionem facturus earum, quando eis nihil validius afferre poterat ad id evincendum, quod ipsi probare propositum est in hac epistola, non necesse esse leges observare Mosaycas, Petrumque et reliquos Apostolos ita censere. Quare pro certo habeo hunc, de quo hic Paulus scribit accessum, alium esse ab illo, de

(1) Act. xv. (2) Act. xxi.

quo Lucas scribit. At si alius, uter prior, hic, an ille? Chrysostomo ille prior videtur, contra ego hunc omnino priorem puto, quod facile probo. Nam si quae Lucas scribit, prius gesta sunt, ea potius hic aut ea sola Paulus commemorasset, quando eis solis commemorandis propositum, ut diximus, suum plene consequutus esset. Itaque utrumque certum mihi est, et hunc accessum ab illo Lucae esse alium, et esse illo priorem. Sed si alius ab illo, qui est apud Lucam tertius, utrum etiam alius ab eo, quem idem ponit secundum? Alius fortasse nonnullis videatur, et omnino diversus ab illis quatuor, quos supra commemoravi, et omnino diversus accesus. Sed opinor, is ipse est, qui apud Lucam secundus, quando Paulus atque Barnabas Antiochia Hierosolymam profecti sunt, ut pecuniam deportarent. Nam allata ea pecunia Ecclesiis Judaeae fuit, quod fame premerentur, quae viguit sub Claudio: at a conversione Pauli ad id famis tempus fere quatuordecim numerantur anni, ut ex Eusebii liquet Chronico. Ex his omnibus colligo, et quidem, ut mihi video, verissime Paulum hanc scripsisse epistolam ante tertium illum suum in Judaeam adventum, et omnino ante decretum illud editum de abrogatione Mosaycarum legum. Nam post decretum illud editum nulla causa erat ejus scribendae, omni de legibus Mosaycis, quod ad Gentiles attinebat, dubitatione sublata. Posset enim Paulus addubitantes Galatas facile ad id decretum rejicere, et eo decreto prolato illos tumultuantes sedare, et ut literarum aliquid super hoc ad illos dare, in animum induceret suum, tamen in eis litteris decreti hujus vel imprimis mentionem faceret. Qui, enim, id Paulus omitteret, quod unum erat efficacissimum, ad omnem istam de legis Mosaycae observatione necesaria tollendam dubitationem; quem videmus in hac epistola universa colligere, quamvis minuta argumenta, quibus effici modo possit gentes ad id non teneri. Quod si quis nobis objiciat scholia quaedam esse Graeca, in quibus affirmetur Paulum, dum

esset Romae, epistolam scripsisse istam, hoc est, multo tempore post decretum illud editum; dicendum est non esse illa scholia ejusmodi, ut habere illis fidem necessario quis debeat. Nec etiam me moveat, quod fortasse nonnulli dicent, non constare ex Apostolicis Actis Paulum annuntiassesse Evangelium Galatis ante illud decretum editum. Nam certe secus se id habere satis aperte colligitur ex eo libro, is si liber attente legatur. Nam in ejus libri capite decimo quinto, post illius editionem decreti, sic legitur (1): «Post aliquot autem dies dixit ad Barnabam Paulus: Reverentes visitemus fratres per universas civitates, in quibus praedicavimus verbum Domini, quomodo se habeant, quod et fecerunt aliis alio profecti». Et deinde in capite decimo sexto subjicitur (2): «Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis, et senioribus, qui erant Hierosolymis: transeuntes autem Phrygiam et Galatiae regionem...» Phrygia igitur et Galatia in iis continentur regionibus, quibus ante id Apostolorum decretum Paulus annuntiaverat Christi Evangelium, et quas post id decretum editum confirmavit in fide, et ut id decretum servarent, admonuit. POST ANNOS, inquit, QUATUORDECIM ITERUM ASCENDI HIEROSOLYMA CUM BARNABA, ASSUMPTO ET TITO. Ascendi, dicit, quoniam Hierusalem in loco edito sita erat. CUM BARNABA, ASSUMPTO ET TITO. Hos assumpsit Paulus, testes ut essent eorum, quae evenerunt, quaeque mox narraturus est accidisse ipsi, neque non est aliquid quod ait, ASSUMPTO ET TITO. Habet enim Emphas in illud, et, quasi dicat, et ipsum Titum, quamvis e Gentilismo fidelem, quamvisque incircuncisum, non sum veritus tecum ad Apostolos, et reliquos e Judaismo fideles adducere, pro comperto habens conversos e Gentilismo circuncidendos non esse.

Sed pergit: ASCENDI AUTEM SECUNDUM REVELATIONEM.

(1) Act. xv. (2) Act. xvi.

Nam quamvis publice missus est ab Antiochensibus ad deportandam pecuniam, tamen, ut eo missus conferret quod annuntiabat Evangelium cum Apostolis, et illis doctrinae suae genus atque rationem exponeret, id illi non mandarant Antiochenses, sed ut faceret Deus ipsum admonuit. Quare addit: **ET CONTULI CUM ILLIS EVANGELIUM, QUOD PRAEDICO IN GENTIBUS.** Contuli, id est, communicavi, et quasi in sinum deposui. **CUM ILLIS:** mox exponit cum quibus, cum Petro scilicet, Jacoboque, et aliis nonnullis. **EVANGELIUM, QUOD PRAEDICO IN GENTIBUS.** Non simpliciter Evangelium, sed quod proprie pertinet ad gentes, non enim cum illis contulit universam Evangelii, quam ipse praedicabat, doctrinam, sed ejus illam partem, quae Christianos homines liberatos esse docet a servitute legis Mosaycae, qua de re per id temporis magna erat inter fideles dissensio. Contulit autem non publice, unde addit: **SEORSIM AUTEM IIS, QUI VIDEBANTUR ALIQUID ESSE.** Quasi dicat. Quod dico me contulisse Evangelium cum illis, nolo sic intelligi, quasi palam contulerim in Ecclesiae conventu publico: contulii quidem, sed privatum cum iis solis, qui aliquid esse videbantur: graece τοις δοκοῦσιν, sic enim Graeci appellare eos solent, quorum est praestans authoritas. At cur contulit? **NE FORTE,** inquit, **IN VACUUM CURREM, AUT CUCURRISSEM.** Ne forte, id est, ne aliquo pacto, aut modo, **IN VACUUM CURREM,** id est, sine fructu laborarem. Quasi ita dixisset: Contuli, non ideo quidem, quod ipse addubitarem, utrum vera mea esset doctrina: qui enim id possem, qui a Deo accepisse ipsam certus omnino essem? Sed contuli, ne nisi conferrem, auctoritate careret doctrina mea apud eos, apud quos malevoli quidam, fidem ut detraherent dictis meis, falsae doctrinae traditae, et imposturae in docendo factae nomine me falso accusabant. Itaque ex quo cognitum est me contulisse, probata inique ab Apostolis meam doctrinam esse, ex eo mea vox auctoritatem apud illos retinere suam, eisque fructuosa esse coepit. At cur non statim

a conversione sua contulit, ut statim probata cognosceretur, eique haberetur fides omni detrahendi ipsi causa praecisa? Quia illo initio nemo erat, qui Pauli doctrinae detraheret, quique diversa ipsum docere diceret ab iis, quae alii docerent, non ergo oportuit remedium adhibere nondum exorto malo: tum quia si contulisset, quando nulla conferendi causa necessaria apparebat, contulisse putaretur discendi causa, ex quo ejus doctrinae auctoritas minueretur. Sed ait: **NE FORTE IN VACUUM CURREM, AUT CUCURRISSEM.** Cursum vocat operam, quam in docendo ponebat, et in vacuum currere ponit, non pro eo quod est falsa docere, sed pro eo quod est frustra et sine fructu docere. Et fortasse sic loquutus est ex proprietate sermonis hebraici, in quo currendi verbum in iis usurpatur rebus, quae studiose a nobis fiunt, et cum quadam voluptate, ut in illo (1): **Viam mandatorum tuorum cucurri,** cum dilatasti cor meum. Subindicat ergo Paulus laborem docendi voluptate sibi esse, seque in eo versari studiose et libenter. Praeter haec, Evangelii doctrina recte nominetur cursus, utpote quae brevissimo temporis spatio universum obiens terrarum orbem ad ultimas illius oras mira celeritate pervenerit. Sed et dictum videri possit metaphora ducta a cursoribus in stadio. Nam ut illi omnes suas vires profundunt, sic Paulus in docendo nihil ad summam diligentiam sibi reliqui faciebat. Nam ista metaphora, ut videtur, delectatus, saepius ea utitur, ut in illo: **Sic currite ut comprehendatis.** Et iterum (2): **«Sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans».** Et rursus (3): **«Quia non in vacuum cucurri».** Et tandem (4): **«Per patientiam curramus».** Sequitur:

(1) Psal. cxviii. (2) 1 Cor. ix. (3) Phili. ii. (4) Heb. xii.

2.—Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset gentilis, compulsus est circuncidi; sed propter subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem redigerent; quibus neque ad horam cessimus subiectioni, ut veritas Evangelii permaneat apud vos.

Dixerat contulisse, non dixerat, quibuscum contulerat, eos collata probasse: nunc id docet probasse ipsos non tam voce, quam, quod firmius est, re ipsa atque facto. Non, enim, passi sunt legitimo ritu circuncidi Titum e Gentilismo ad Christum conversum: **SED NEQUE TITUS, ait, QUI MECUM ERAT, CUM ESSET GENTILIS, COMPULSUS EST CIRCUNCIDI.** Quasi dicat: Exposui Apostolis quemadmodum docerem liberas esse gentes a legitimis caeremoniis, quod si nosse cupitis, utrum in eo fuerim ab ipsis probatus, eorum facta cognoscite, nullo enim modo inducti sunt, Titum ut circuncidi vellent, qui genere gentilis esset. At quorsum quod sequitur? **SED PROPTER INTRODUCTUS FALSOS FRATRES, QUI SUBINTROIERUNT EXPLORARE LIBERTATEM NOSTRAM, QUAM HABEMUS IN CHRISTO JESU, UT NOS IN SERVITUTEM REDIGERENT; QUIBUS NEC AD HORAM CESSIMUS SUBIECTIONI.** Nam illa particula, sed, adversatur dicto, itaque infert contrarium ejus quod praecesserat; praecesserat autem: Titum circuncidi compulsum non esse. Significat ergo, idque recti sermonis ratio ut significet exigit, quem nollent Apostoli circuncidi, propter subintroductos falsos fratres circuncisum tamen esse, quod a vero longe abest. Hic mirum est quantum se torqueant interpretes, in re facili, illa quidem, sed illis, quod non animadverterunt hebraica proprietate loquutum Paulum, difficillima

visa (1): Itaque alii aliud configunt. Quidam enim, illud SED, sublatum volunt, itaque legunt. Sed neque Titus compulsa est circuncidi propter subintroductos falsos fratres, id est, ne instantibus quidem illis circuncidi compulsa est. Alii id retinent, sed negationem removent ab eo quod sequitur: legunt enim: **SED PROPTER INTRODUCTOS FALSOS FRATRES, QUI SUBINTROIERUNT EXPLORARE LIBERTATEM NOSTRAM, QUAM HABEMUS IN CHRISTO JESU, UT NOS IN SERVITUTEM REDIGERENT, QUIBUS AD HORAM CESSIMUS SUBIECTIONI.** Ut dicat Apostolos quidem non praecepsisse Tito ut circuncideret se, quod autem se circuncidit, nam circuncidisse se illum dicunt, id factum ne eis, qui subintroierunt fratribus esset offendiculo (2). Alii autem utrumque, quod et oportuit, retinentes illud sed, propter introductos falsos fratres, cum eo conjungunt quod dixerat contulisse Evangelium suum seorsum cum iis, qui videbantur esse aliquid, ut hujus privatae collationis Paulus dicat subintroductos falsos fratres causam dedisse sibi. Augustinus porro sic exponit (3), ut Titum Apostoli circuncidi noluerint, alioqui fortasse circuncidendum (4), eoque illos adductos esse, quod circuncidi deberi subintroducti illi nimis contenderent, quibus judicaverunt obsequendum non esse. Quo in sensu illa particula (sed) extenuandi vim habet, ut cum dicimus: percussi Petrum, sed provocatus ab illo. Alii alias rationes comminiscuntur, sed, uti diximus, sine causa. Nam constat id a Paulo scriptum esse hebraici sermonis proprietate ea, qua in priori versus parte negatio posita in posteriori a communi repetitur, repetitae autem a communi negationis exempla sint illa. Psalmo quadragesimo tertio (5): Et non recessit retro cor nostrum, et declinasti semitas nostras a via tua, id est, et non declinasti. Psalmo

(1) Hiero. et Theodore. Ambros. et quaedam Latina exemplaria. Hierony. (2) Cajetanus. (3) Divus Thom.

(4) Gloss. interlinearis. (5) Psal. XLIII.

nono (1), hebraice ad verbum. Non in finem oblivio erit pauperis et patientia pauperum peribit in finem, id est, et non peribit. Genesi secundo (2): Non enim pluerat Dominus super terram, et homo non erat qui operaretur terram, sed fons ascendebat de terra irrigans universam terram, id est, sed neque fons ascendebat de terra: ergo et in hoc loco, quod ait, sed propter introductos fallos fratres, ab eo quod praecesserat: Sed neque Titus cum esset gentilis compulsus est circuncidi; negatione mutuata ac desumpta, pro eo habendum est, ac si diceret, sed neque propter subintroductos falsos fratres. Nam auget quod dixerat Titum se circuncidere non esse compulsum, usque eo enim id esse verum, ut ne instantibus ut circuncideretur, et perurgentibus falsis quibusdam fratribus, qui eo se insinuaverant in familiaritatem ipsorum, ut explorarent, utrum legitimis caeremoniis servirent, compulsus sit circuncidi; sic certe hunc locum interpretatur Chrysostomus, quod item *Œcumonio* et *Theophilacto* videtur. Chrysostomus enim scribit sic: «*Titum, cum esset incircuncisus, Apostoli non coegerunt circuncidi, quo maxime declararunt se non reprobare quae Paulus docuisset, atque fecisset, et quod majus est, ne quidem adversariis adstantibus, idque agnoscentibus, adducti sunt Apostoli, ut id fieri praeciperent.*». SED PROPTER INTRODUCTOS FALSOS FRATRES. Falsos fratres Paulus illos vocat, quod cum se Christo studere dicerent, Christianae libertati insidias ponerent. Quare et subintrasse illos dicit, quo significet clanculum ad insidiandum ingressos, itaque sequitur? QUI SUBINTROIERUNT EXPLORARE LIBERTATEM NOSTRAM. Nam in bello exploratores appellari iis solent, qui castra hostium clam ingressi ipsorum consilia, ut suis prodant, rimantur. LIBERTATEM, inquit, QUAM HABEMUS IN CHRISTO JESU, id est, per Christum Jesum, hoc est per ejus meritum atque mortem, qua nos liberavit non solum

(1) Psal. ix. (2) Genes. ii.

a peccato, sed etiam ab onere Mosaycae legis servanda, propterea quod ipso moriente ejus legis omnes umbrae esse desierunt, vel certe sic IN CHRISTO, id est, in Christianismo, hoc est in ea religione, quam, qui perfecte colunt, plane liberi sunt: quod non solum soluti sunt legibus Mosaycis, sed etiam omni eo poenae timore vacui, quo quidam ad honeste operandum tanquam servi inducuntur. UT NOS IN SERVITUTEM REDIGERENT. Ob eam causam, inquit, ingressi sunt explorare nostram libertatem, ut ubi comperissent nos observare nolle legitimas caeremonias, molesti instarent nobis. QUIBUS, inquit, scilicet falsis fratribus, nostrisque insidiatoribus, NEC AD HORAM CESSIMUS SUBIECTIONI, id est, noluimus ne ad breve tempus ab illis vici videri, ut illorum causa servituti legis subjiceremur. UT VERITAS EVANGELII PERMANEAT APUD VOS. Quasi dicat, non tam nostri causa, neque tam nostra molestiae vitandae gratia illis obstitimus, et quamvis contendentibus, ut Titum circuncidi vellemus, non cessimus, quam propterea, ut apud vos Evangelii libertas integra, et inviolata maneret. Nam si, ut illis faceremus gratum, passi essemus Titum circuncidi, non tam ipsum voluntati indulsissemus id, quam judicio videremur atque sententiae assensisse. Sentiebant autem necessario illum circuncidi deberi. Itaque is error ad vos permaneret, ac servituti legis vos involveret pernitiouse. Quamquam, et id interpretari possimus dictum cum diminutione quadam, isto modo, ut libertas maneat apud vos, id est, saltem apud vos maneat. Quasi ita dicat et sentiat. Quando fieri nequit, ut qui conversi sunt ad Christum e Judaismo Evangelii libertate integre frui velint, quod legitimis caeremoniis assueti, eas dediscere, aut negligere in animum non inducant suum, studiose curavimus, ut saltem apud vos Graecos ea libertas maneret, nulla servitutis infuscata labe. Sequitur:

3.—Ab iis autem, qui videbantur esse aliquid (quales aliquando fuerint nihil mea interest, Deus enim personam hominis non accepit) mihi enim, qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt.

Docuit Paulus ex eo quod Titum circuncidi deberi non censuissent Apostoli, quid de hac suae doctrinae parte sentirent, nam qui non coegerunt circuncidi Titum, gentes legitimis non teneri caeremoniis, quod docebat Paulus, sine dubio probarunt. Nunc quid de omni sua doctrina senserint, docet, ea scilicet narrans, quae illi secum egerunt. Dicit enim eos, doctrinam ipsius cum probe cognovissent, bus ipso eam illis plane exponente, nihil contulisse ipsi, id in faest, nihil de sua ipsorum adjecisse, nihil de Pauli doctrina caerrepudiasse. AB IIS, inquit, QUI VIDEBANTUR ESSE ALIQUID, id est, a praecipuis Apostolis adjecturus erat, nihil adjutus sum, sed omisit dicere, quia quaedam per parenthesis interposuit, moxque rediit, ad id quod cooperat, orationis forma nonnil immutata, dicens. MIHI, QUI VIDEBANTUR ESSE ALIQUID, NIHIL CONTULERUNT. Interposuit autem, quid? QUALES AUTEM ALIQUANDO FUERINT, NIHIL MEA INTEREST. DEUS ENIM PERSONAM HOMINIS NON ACCIPIT, id est, dico nihil mihi contulisse eos, qui erant in pretio, eo sane tempore quando cum illis doctrinam meam contuli, nam ante id tempus quales illi vel fuerint, vel habiti sint commemorare nihil attinet. Sed cur hoc Paulus, aut qua de re notare voluit Apostolos? (1) Ambrosius, quem alii sequuntur, notasse scribit praeteritiae ipsorum conditionis, et status humilitatem, quasi si planius dixisset: Nihil mihi contulerunt ii, qui habebantur in pretio: in pretio, inquam, habebantur tunc, nam de eo quales antea habiti sint non laboro. Constat enim illos minimi pretii fuisse homines,

(1) Divus Tho. Lyranus, Caje.

nempe illiteratos, piscatores, e media vulgi faece, sed ut dixi, parum id refert quales fuerint, quando Deus, qui personam hominis non accipit, id est, ad haec fortunae, aut naturae parum attendit bona facile potuit ex indoctis doctos, e contemptis, et humilibus, magnos et claros facere. Divus Augustinus, id ad mores refert hoc sensu. Quales olim fuerint, boni ne, an pravi, nihil mea refert. Suspectum me, inquit, haberi ex eo volunt quod fideles olim odio atque armis prosequutus sim, possem et ego tale aliquid objicere et iis, qui nunc in Ecclesia habentur praeci-pui, sed praetermitto dicere, quoniam ad propositam disputationem parum certe pertinet, illud pertinet, ipsos mihi contulisse nihil. Chrysostomus et Hieronymus et Graecorum plerique illis verbis doctrinae genus Apostolorum, quo aliquando usi sunt, notatum putant. Quasi sic Paulus dicat: Utrum ante id temporis docuerint Apostoli, fideles circumcidendos esse, secus ve nihil mea refert dicere, ipsi, si quid unquam docuerunt tale, rationem Deo reddent, qui eam ab ipsis severe exiget nulla ipsorum dignitatis ratione habita, non enim hominis personam accipit. Sed ut ut antea, hoc tamen constat, quando cum illis doctrinam meam contuli, nihil ipsos aut mutasse de illa, aut contra sensisse.

4.—Sed contra cum vidissent, quod credicu[m] est mihi Evangelium praeputii, sicut et Petro circuncisiones (qui enim operatus est Pedro in Apostolatum circuncisionis, operatus est et mihi inter gentes) ei cum cognovissent gratiam, quae data est mihi, Jacobus, et Cephas, et Joannes, qui videbantur columnae esse, dextras dederunt mihi et Barnabae societas, ut nos in gentes, ipsi autem in circuncisionem, tantum ut pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui facere.

Antea dixerat Apostolos cognita ipsius doctrina nihil de ea demutasse: nunc dicit usque eo probasse illam, ut societatem inierit cum ipso inter se partientes munus annuntian-